

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURRAHMAN DİLİPAK BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/2565
Karar Tarihi : 17/11/2016

Başkan : Burhan ÜSTÜN
Üyeler : Nuri NECİPOĞLU
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Yakup MACİT
Başvurucular : Abdurrahman DİLİPAK
Vekili : Av. Salih DÖĞÜCÜ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hukuka aykırı değerlendirme yapılarak yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2014 tarihinde İstanbul 14. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 18/9/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için 6/11/2014 tarihinde Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü 9/1/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

5. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 22/1/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucuya karşı, çalıştığı gazetede ki yazısı nedeniyle kişilik haklarını ihlal ettiği iddiasıyla İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2000/242 sayılı dosyasında manevi tazminat davası açılmış; Mahkeme 4/3/2004 tarihli ve K.2004/52

sayılı kararı ile başvuru aleyhine 2.500 TL manevi tazminata hükmetmiştir. Karar, Yargıtay incelemesinden geçerek 6/2/2006 tarihinde kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, karar nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuş, AİHM 8/1/2011 tarihli ve 5631/06 başvuru numaralı kararında, Hükûmetin 5.000 euro ödemeyi ve başvurunun bu miktar karşılığında uyuşmazlığa konu olaylardan doğan haklarından vazgeçmeyi kabul etmesi nedenleriyle dostane çözüm yoluyla başvuruyu kayıttan düşürmüştür.

9. Başvurucu, AİHM kararına dayanarak İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 4/3/2004 tarihli kararına karşı yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

10. İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesi 29/3/2012 tarihli ve E.2011/193, K.2012/83 sayılı kararı ile talebi reddetmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Abdurrahman Dilipak vekilinin AİHM ne yapmış olduğu itiraz üzerine Dostane Çözüm önerisinin taraflarca kabul edilmesi üzerine şikayetten vazgeçilerek sözleşmeyi ihlale dayalı bir karar verilmediği, uzlaşma niteliğinde olduğu sabittir.

HMK nun 175/i maddesinde Kararın, İnsan Haklarına ve Ana Hürriyetleri Korumaya dair sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, AİHM nin kesinleşmiş kararı ile tespit edilmiş olması gerektiği ayrıca 379 maddesinde de yargılamanın iadesi talebine ilişkin dava koşulları net bir şekilde belirtilmiştir.

Tüm dosya münderecatı, toplanan deliller birlikte değerlendirildiğinde, Abdurrahman Dilipak tarafından AİHM ne yapılan şikayet üzerine, esasa girilmeden öncelikle uzlaşma önerisinde bulunduğu ve Türk Devleti tarafından 5.000 Euro tazminat ödenmesi teklifinin de şikayet eden tarafından kabul edilmesi üzerine şikayetten vazgeçildiği, AİHM nin İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin AİHM.nin kesinleşmiş kararıyla tesbit edilmiş olması gerektiğine ilişkin HMK nin 375/i maddesindeki koşulun oluşmamış olması sebebiyle iade-i muhakeme talebinin dinlenebilir olmadığından reddine karar vermek gerekmiştir.

"..."

11. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 17/1/2013 tarihli E.2012/12054, K.2013/457 sayılı ilamı ile bozulmuştur. Bozma ilamının ilgili kısımları şöyledir:

"..."

HMK'nın 375/i maddesinde; yargılamanın yenilenmesinin istenebilmesi için, "ihlalin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kesinleşmiş kararı ile tespit edilmiş olması" koşulu getirilmiştir. İlgili iade sebebinin, 4793 sayılı Yasa ile HUMK'un 445. maddesine eklenmesinin ve aynı sebebin HMK'da da mevcudiyetini korumasının gayesi düşünüldüğünde, maddenin lafzi değil amaçsal yorumlanması gerekir. Kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanır. (TMK 1) "Kesinleşmiş karar ile tespit olunma" ifadesinin dar yorumlanması halinde maddenin konuluş amacının yeterince tezahür etmeyeceğinin kabulü gerekir. Kaldı ki; dostane çözüm, İnsan

Hakları ve Temel Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme ve Eki Protokoller ile tanınan insan haklarına saygı ilkesinden esinlenmekte ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne de yargılamanın her aşamasında taraflara bu hususta yardım etme vazife ve yetkisi tanınmaktadır. Dostane çözümü iç hukukumuzdaki sulh kurumuna benzetmek, Türk Devleti'nin dostane çözüm neticesinde bir miktar parayı ödemeyi kabul ve taahhüt etmesini de davanın kısmen kabulü şeklinde kıyasen değerlendirmek, HMK'nın 375/i maddesinde yer alan düzenlemeyi somut olaya uyarlama açısından yerinde olacaktır. Bu itibarla; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin dostane çözüm neticesinde davanın kayıttan düşürülmesine dair kararı da, HMK'nın 375/i maddesine uygun kesinleşmiş bir karardır. Yargılamanın yenilenmesi koşulları oluşmadığından bahisle istemin dinlenebilir olmadığından reddine karar verilmesi doğru değildir. İşin esası incelenerek bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmiştir.

..."

12. Karar düzeltme talebi üzerine aynı Daire, 17/1/2013 tarihli bozma ilamını kaldırarak Mahkemenin hükmünü onamıştır. Karar düzeltme ilamının ilgili kısımları şöyledir:

..."

Dairemiz, HMK. 375/i maddesinin lafzı ile değil amaçsal yorum yöntemiyle yorumlanması gerekip böyle yorum sonucunda dostane çözüm ile davanın AİHM'ce kayıttan düşürülmesine ilişkin kararın, "ihlalin AİHM.'nin kesinleşmiş kararı ile tespit edilmiş olması" ile aynı anlama geldiğini kabulle somut olayda yargılamanın yenilenmesine ilişkin şartın gerçekleştiğini belirterek işin esasını incelemek üzere kararı bozmuştur.

Dostane Çözüm, AİHS.'nin 39. maddesi ile düzenlenmiş olan, başvurunun esası hakkında karar verilmeden önce, sırf o başvuruyu ortadan kaldırma amacı güden ve tarafları uzlaştırarak davanın sonuçlandırılmasını sağlayan yasal bir prosedürdür. Taraflar, somut başvuruya ilişkin olarak tazminat ödenmesi, cezada indirim yapılması, yasal düzenleme yapılması gibi bir takım dostça çözümler üzerinde anlaşılırsa, mahkeme ulaşılan anlaşma ve çözümün AİHS ve bağlı protokollerde tanımlanan insan haklarına saygı esasına dayanan bir çözüm olduğunu, başvurunun incelenmesine devamda yarar görülmediğini tespit ederek davanın kayıttan düşürülmesine karar verir. Yukarıda anlatıldığı üzere, AİHM'ce başvurunun esasının incelenmesine geçilmediği için aleyhine başvuru yapılan hükümetin AİHS.'ni ihlal edip etmediği hususu incelenmemektedir. Bu nedenle de dostane çözüme ilişkin varılan sonuçların sözleşmenin ihlalinin varlığı anlamına gelmediği açıktır. Kaldı ki, burada hükümetlerin kabul ettiği tazminatlar bir ihlalin karşılığı olmadığı gibi, başvurucular da kabul ettikleri dostça çözüm gereği hükümetler aleyhindeki iddialardan vazgeçtiklerinden, ihlalin var olup olmadığını araştırmaya imkan da yoktur.

Usul Kanunu'muzda, AİHM'ce verilen bir kararın yargılamanın yenilenmesine esas alınabilmesi için, bu kararda AİHS.'nin ihlal edildiğinin belirlenmesi ve kararın kesinleşmesi gereklidir. Somut olayda davanın dostane çözümle sonuçlandığı gözetildiğinde verilmiş ve kesinleşmiş bir ihlal kararından söz edilemez. Yargılamanın yenilenmesi için HMK. 375/i

maddesinde aranan şartların somut olayda bulunmadığı anlaşılmakla yerel mahkemece davanın reddine ilişkin karar doğru olup onamayı gerektirir ise de, karar bozulmuş bulunduğu davalının karar düzeltme istemi HUMK.'nın 440-442. maddeleri uyarınca kabul edilmeli, bozma kararı kaldırılmalı ve karar gösterilen nedenlerle onanmalıdır.

..."

13. Karar düzeltme ilamı 23/1/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 24/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 375. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Aşağıdaki sebeplere dayanılarak yargılamanın iadesi talep edilebilir:

...

Kararın, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

..."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 17/11/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, AİHM tarafından verilen kararın 6100 sayılı Kanun'un 375. maddesi anlamında yargılamanın yenilenmesi açısından yeterli ve uygun bir karar olduğunu, AİHM'in her durumda dostane çözüm teklifinde bulunmadığını, ihlalin tespit edildiği durumlarda bu yola başvurduğunu, dostane çözüm teklifinin davanın kısmen kabulü anlamına geldiğini, bu suretle ihlalin tespit edildiğini ancak Mahkemenin AİHM kararının niteliğini yanlış yorumlamak suretiyle ret kararı verdiğini belirterek Anayasa'nın 10., 36. ve 40. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştü; yeniden yargılama ve zararlarının giderilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

17. Başvurucu, AİHM'in dostane çözüm neticesinde davanın kayıttan düşürülmesine yönelik kararının 6100 sayılı Kanun'un 375. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi anlamında kesinleşmiş bir karar niteliğinde olduğunu, Mahkemenin AİHM kararını yargılamanın yenilenmesi için yeterli bir neden olarak kabul etmemesinin adil yargılama hakkının ihlali sonucunu doğurduğunu iddia etmiştir.

18. Bakanlık; başvuru konusu olayda Hükümetin 5.000 euro ödemeyi, başvurunun ise bu miktar karşılığında uyuşmazlığa konu olaylardan doğan haklarından vazgeçmeyi kabul ettiğini, bu suretle başvurunun dostane çözüm yoluyla nihai biçimde sonuçlandırıldığını belirtilerek şikâyetin kabul edilebilirlik ve esası değerlendirilirken bu hususların dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

19. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi

birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

20. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 35. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"2. Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan bireysel başvuruları aşağıda sayılı hallerde ele almaz:

...

b) Başvuru, Mahkemece daha önce incelenmiş ya da uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm merciine daha önceden sunulmuş bir başka başvuruyla esasen aynı olup yeni olgular içermiyorsa."

21. Sözleşme'nin 37. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Yargılamanın herhangi bir aşamasında, Mahkeme, aşağıdaki sonuçlara varılması halinde başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verebilir:

...

b. Sorun çözümlenmişse, veya

c. Başka herhangi bir nedenden ötürü, başvurunun incelenmesine devam edilmesi hususunda artık haklı bir gerekçe görmezse.

Ancak işbu Sözleşme ve protokollerinde tanımlanan insan haklarına saygı esası gerekiyorsa, Mahkeme başvurunun incelemesine devam eder."

22. Sözleşme'nin 38. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"Mahkeme, kendisine gelen başvuruyu kabul edilebilir bulduğu takdirde,

...

b. işbu Sözleşme ve protokollerinde tanımlanan şekliyle insan haklarına saygı esasından hareketle, davanın dostane bir çözüm ile sonuçlandırılması için ilgili taraflara hizmet sunmaya hazır olacaktır."

23. Sözleşme'nin 39. maddesi şöyledir:

"Dostane çözüme varılırsa, Mahkeme olaylarla ve varılan çözümle sınırlı kısa bir açıklamayı içeren bir karar vererek başvuruyu kayıttan düşürür."

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

25. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden Sözleşme ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller

kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla medeni haklara sahip gerçek ve tüzel kişiler bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahiptir (*Bügdüz Köyü Muhtarlığı*, B. No: 2012/22, 25/12/2012, § 24).

27. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar, başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun "güncel bir hakkının ihlal edilmesi", bu ihalden dolayı kişinin "kişisel olarak" ve "doğrudan" etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin "mağdur" olduğunu ileri sürmesi gerekir (*Onur Doğanay*, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § 42).

28. Mağdur sıfatının ortadan kalkması, özellikle ihlal edildiği ileri sürülen hakkın niteliği ve ihlali tespit eden kararın gerekçesi ile bu kararın ardından ilgili açıısından uğradığı zararların varlığını devam ettirip ettirmediğine bağlı bulunmaktadır (*Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 84; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Freimanis ve Lidums/Letonya*, B. No: 73443/01, 74860/01, 9/2/2006, § 68). Başvurucuya sunulan telafi imkânının uygun ve yeterli olup olmadığı kararı, söz konusu anayasal temel hak ve özgürlüğün ihlalinin niteliği gözönünde bulundurularak dava koşullarının tamamının değerlendirilmesi sonucunda verilebilecektir. Bu çerçevede bir başvurucunun mağdur sıfatı, Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet ettiği durum için aynı zamanda idari veya yargısal bir kararla kendisine ödenmesine karar verilen tazminata da bağlı olabilecektir (*Sadık Koçak ve diğerleri*, § 84; benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Gafgen/Almanya* [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, § 116; *Fatma Yüksel/Türkiye*, 51902/08, 9/4/2013, §§ 48, 49).

29. AİHM'in daha önce dostane çözüm nedeniyle kayıttan düşürülmesine karar verilen bir başvuruya ilişkin yeniden yapılan şikâyetle ilgili olarak başvuru konusunun Mahkeme tarafından daha önce incelenmiş olan meseleyle esasen aynı olduğunu, yeni olgular içermediğini belirterek kabul edilemezlik kararı verdiği anlaşılmıştır (*Kezer ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), B. No: 58058/00, 5/10/2004).

30. Başvuru konusu olayda başvurucu, esas olarak aleyhine hükmedilen tazminat kararını şikâyet ederek 5/1/2006 tarihinde AİHM'e bireysel başvuruda bulunmuştur. Taraflarca imzalanan deklarasyona göre Hükümet başvurana 5.000 euro ödemeyi taahhüt etmiş ve başvuran Türkiye aleyhine yaptığı başvurularına dayanak oluşturulan olaylarla ilgili başka haklar talep etmekten vazgeçmiştir. AİHM, başvurucunun 5631/06 numaralı başvurusuna ilişkin olarak 8/2/2011 tarihinde dostane çözüme dayalı düşme kararı vermiş ve bu kapsamda başvurucuya 5.000 euro ödeme yapılmıştır.

31. Başvurucunun; dostane çözüm yoluyla Hükümetin 5.000 euro ödeme teklifini kabul etmek suretiyle uyuşmazlığa konu olaylardan doğan haklarından vazgeçerek bu hususta Türkiye'den başka haklar talep etmeyeceğini deklare ettiği, AİHM'in yapılan ödemenin miktar itibarıyla Sözleşme ve protokollerde tanımlandığı şekliyle insan haklarına saygı ilkesi açısından yeterli ve etkili bir giderime sahip olduğunu belirttiği anlaşılmıştır.

32. Buna göre başvurucunun ileri sürdüğü ihlal iddiasına konu müdahalenin dostane çözüm yoluyla etkili ve yeterli ölçüde giderildiği, yeni olgular içermeyen somut başvuru açısından başvurucunun mağdur sıfatının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin *kişi yönünden yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun *kişi yönünden yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĐUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerine BIRAKILMASINA 17/11/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ